

Janke Wikholms Krönika

Oktober 2012

Skyddsombudet fyller 100 år!

Nöjd och trygg slår jag mig ner på mitt favoritsäte 3C. Tar SAS-flyget hem efter en lyckad kurs i Luleå. Nöjd eftersom jag tillsammans med kursdeltagarna kvällen innan på Coop Arena sett favoritlaget vinna sin tredje raka hemmaseger. Trygg eftersom jag alltid känner mig säker på flyget. Kaptenen hälsar välkommen och presenterar sin kollega längst fram. De behärskar bägge förmågan att i alla situationer manövrera flygplanet. Det är som en bil med dubbla bromssystem. Om något skulle gå fel så finns en extra säkerhet. Jag lyssnar på säkerhetsgenomgången och slumrar sedan in.

Det har varit många hundraårsjubileer i år. Stockholmsolympiaden, Titanics förlisning och Strindberg har fått uppmärksamhet. Att det svenska skyddsombudet i oktober fyller 100 år är inte lika känt. För 100 år sedan hette Arbetsmiljölagen fortfarande Yrkesfarelagen. Då var uppgiften att skydda arbetaren från det farliga arbetet. Skyddsombudet blev den extra säkerhet som så väl behövdes. Arbetsgivaren hade ansvaret men det välutbildade skyddsombudet fanns alltid på plats för att bevaka att cheferna inte glömde bort säkerheten. Dubbla säkerhetssystem även här!

Idag är arbetsmiljö betydligt mer än bara skydd och yrkesfara. Jag brukar fråga mina kursdeltagare om vad som är viktigast, den fysiska eller den psykosociala arbetsmiljön. Frågan går naturligtvis inte att besvara. Men det brukar bli en hel del diskussioner. Vi blir överens om att den fysiska miljön är viktig men att den psykosociala i det långa loppet betyder mer. Man kan stå ut med mycket buller och smuts om man har bra kamrater och ett intressant jobb. Vi har fått ett vidgat arbetsmiljöbegrepp!

Hur hanterar skyddsombuden det "moderna" arbetsmiljöbegreppet? Det var inte bättre, men enklare förr. Att skydda mot farligt arbete handlade och handlar ofta om att stå upp för sina arbetskamrater. Det var och är ofta arbetsgivaren mot arbetstagen. Det var och är vinst mot säkerhet.

En psykosocial konflikt på arbetsplatsen är inte lika enkel. Den behöver inte ens bero på vad arbetsgivaren gjort eller inte gjort. Skiljelinjen mellan arbetsgivare och arbetstagar är inte lika självklar. Men att konflikten kan skada både människor och lönsamhet är uppenbart. Detta borde innebära att man ekonomiskt kan "räkna hem" satsningar på god psykosocial arbetsmiljö?

Jag tror att det behövs en debatt om skyddsombudens ställning i det framtida arbetsmiljöarbetet. Att många arbetsplatser har svårt att rekrytera skyddsombud är ett välkänt faktum. En del tycker också att skyddsombuden borde ha ett större juridiskt ansvar. Det finns oklarheter om hur skyddsombuden ska tackla den psykosociala arbetsmiljön.

Visst är det bra att fira hundraårsjubileet och minnas allt bra som skyddsombuden gjort i det svenska arbetsmiljöarbetet. Skyddsombuden har under åren räddat tusentals liv och hindrat ännu fler olyckor. Detta i betydligt högre grad än vad de flesta ens kan drömma om.

Att titta bakåt är bra. Att titta framåt är både större och viktigare. Jag är inte främmande för att vi även måste slakta en del "heliga kor". Till exempel om skyddsombuden borde arvoderas? Till exempel att skyddsombuden också borde få ett juridiskt ansvar. Eller att skyddsombudens verksamhet i större utsträckning också borde behandla de "mjuka" frågorna. Kanske måste i högre grad skyddsombuden utses av de anställda och inte av facket?

Om detta och mycket annat kring vad skyddsombuden ska göra de kommande hundra åren borde vi diskutera! Så låt oss göra det!

Arbetsmiljöhälsningar!

Janke Wikholm

Skicka synpunkter på krönikan till info@jankewikholm.se
Läs flera krönikor på www.jankewikholm.se

JANKE
WIKHOLM